

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Διδαγμένο κείμενο

Πλάτωνος, Πρωτογόρας 322d-323c

Οὕτω δὴ, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἷ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῆ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς —εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι— ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἣν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

Ἴνα δὲ μὴ οἷ ἀπατᾶσθαι ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον. Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὡσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῆ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἠντινοῦν τέχνην ἣν μὴ ἐστίν, ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσιν, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνη καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τᾶληθῆ λέγει ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τᾶληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασιν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάντε ὧσιν ἐάντε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον [δικαιοσύνην]· ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς...ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις».

Μονάδες 10

B1. Με βάση ποια αποδεικτικά στοιχεία ο Πρωταγόρας προσπαθεί στη β΄ παράγραφο του διδαγμένου κειμένου να θεμελιώσει τη θέση του ότι «ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς».

Μονάδες 10

B2. «ἐν δὲ δικαιοσύνῃ...ἐνταῦθα μανίαν»: Γιατί θεωρείται «τρελός», κατά τον Πρωταγόρα, όποιος δέχεται ότι δεν κατέχει τη δικαιοσύνη και την άλλη πολιτική αρετή;

Μονάδες 10

B3. Αφού μελετήσετε το απόσπασμα «Οὔτω δὴ, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα...τούτου αἰτία» και το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο, να απαντήσετε στο ερώτημα: πώς συσχετίζει την πολιτική αρετή ο Πρωταγόρας και πώς ο Σωκράτης με τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά των Αθηναίων στον δημόσιο βίο τους;

Μεταφρασμένο κείμενο

Πλάτωνος, Πρωταγόρας 319b-d

Εγώ [δηλ. ο Σωκράτης] λοιπόν θεωρώ, όπως και οι άλλοι Έλληνες, πως οι Αθηναίοι είναι σοφοί. Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε στην εκκλησία του δήμου, όταν η πόλη πρόκειται να εκτελέσει κάποιο έργο οικοδομικό, καλούμε τους οικοδόμους ως συμβούλους στην οικοδομία, κι όταν πάλι πρόκειται για ναυπηγικό έργο, καλούμε τους ναυπηγούς, και με τον ίδιο τρόπο πράττουμε όταν πρόκειται για όλα τα αντίστοιχα έργα, για όσα δηλαδή θεωρείται πως είναι διδακτά και μπορεί κάποιος να τα μάθει με κατάλληλα μαθήματα. Εάν επιχειρήσει δε κάποιος άλλος να δώσει τη συμβουλή του στον δήμο, κάποιος που οι άνθρωποι δεν τον θεωρούν τεχνίτη σχετικό, η συνέλευση δεν τον αποδέχεται, ακόμα κι αν είναι και ωραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια. Αντίθετα τον κοροϊδεύουν και του φωνάζουν, μέχρι αυτός που τόλμησε να μιλήσει να φύγει μόνος του τρομοκρατημένος ή μέχρι να τον σύρουν οι τοξότες και να τον βγάλουν σηκωτό, με διαταγή των πρυτάνεων. Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν. Όταν όμως πρέπει να αποφασιστεί κάποιο ζήτημα που

αφορά τη διοίκηση της πόλεως, σηκώνεται και δίνει τις συμβουλές του γι' αυτό εξίσου και ο οικοδόμος και ο σιδεράς και ο έμπορος ή ο ναυτικός και ο πλούσιος και ο φτωχός και αυτός που είναι από μεγάλο γένος και αυτός που δεν είναι από κάποια γενιά σπουδαία. Και κανένας δεν τους ψέγει γι' αυτό, όπως τους προηγούμενους: γιατί εσύ, χωρίς να έχεις διδαχθεί από πουθενά αυτό το πράγμα και χωρίς να έχεις δάσκαλο σ' αυτό το θέμα, θέλεις τώρα να δώσεις και συμβουλές. Άρα, είναι προφανές πως δεν θεωρούν ότι το πράγμα αυτό είναι κάτι που διδάσκεται.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη:

- α. Τόσο οι σοφιστές όσο και ο Σωκράτης αμφισβητούν τις παραδοσιακές ιδέες της εποχής τους.
- β. Στον διάλογο «Πρωταγόρας» ο Σωκράτης δείχνει να σέβεται περισσότερο τον σοφιστή Πρωταγόρα από τον Γοργία.
- γ. Ο Σωκράτης δημιουργούσε αντιφατικά αισθήματα στους συμπολίτες του.
- δ. Από τον διάλογο «Πρωταγόρας» δεν μπορούμε να συναγάγουμε με ακρίβεια ποια είναι η πλατωνική αντίληψη για την αρετή.
- ε. Η σωκρατική επαγωγική μέθοδος είναι μια μετάβαση από το καθολικό και γενικό στο εμπειρικό και μερικό.

Μονάδες 10

B5.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας τις αρχαίες ελληνικές λέξεις της στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
ἴωσιν	έξη
δεῖ	συνείδηση
ἀνέχονται	ένδεια
εἰδῶσιν	εισιτήριο

(μονάδες 4)

B5.β. Για καθεμία από τις τρεις παρακάτω υπογραμμισμένες λέξεις να γράψετε μία πρόταση στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη (σε οποιαδήποτε πτώση, αριθμό ή γένος) θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο:

«ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς»

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Ισοκράτους, Φίλιππος, 26-27 (έκδ. Teubner)

Στο κείμενο που ακολουθεί γίνεται αναφορά στο πότε ο ρητορικός λόγος χάνει την αποτελεσματικότητά του.

Ἐπειδὴν γὰρ ὁ λόγος ἀποστερηθῆ τῆς τε δόξης τῆς τοῦ λέγοντος καὶ τῆς φωνῆς καὶ τῶν μεταβολῶν τῶν ἐν ταῖς ῥητορείαις γιγνομένων, ἔτι δὲ τῶν καιρῶν καὶ τῆς σπουδῆς τῆς περὶ τὴν προᾶξιν, καὶ μηδὲν ἢ τὸ συναγωνιζόμενον καὶ συμπεῖθον, ἀλλὰ τῶν μὲν προειρημένων ἀπάντων ἔρημος γένηται καὶ γυμνός, ἀναγιγνώσκη δέ τις αὐτὸν ἀπιθάνως καὶ μηδὲν ἢθος ἐνσημαινόμενος ἀλλ' ὥσπερ ἀπαριθμῶν, εἰκότως, οἶμαι, φαῦλος εἶναι δοκεῖ τοῖς ἀκούουσιν. Ἄπερ καὶ τὸν νῦν ἐπιδεικνύμενον μάλιστ' ἂν βλάβειε καὶ φαυλότερον φαίνεσθαι ποιήσειεν.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

ἀναγιγνώσκη : το δεύτερο πρόσωπο ενικού αριθμού προστακτικής αορίστου β΄

ἀπαριθμῶν : το τρίτο πρόσωπο πληθυντικού αριθμού ευκτικής ενεστώτα

τοῖς ἀκούουσιν : το απαρέμφατο μέλλοντα

μάλιστ' : τον θετικό βαθμό
φαίνεσθαι : το δεύτερο πρόσωπο πληθυντικού αριθμού υποτακτικής παθητικού αορίστου β΄

(μονάδες 5)

Γ2.β. «**τῶν μὲν προειρημένων πάντων ἔρημος γένηται**»: Να μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους της πρότασης στον άλλον αριθμό.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων: **τῶν μεταβολῶν, τῶν προειρημένων, γυμνός, εἰκότως, τοῖς ἀκούουσιν.**

(μονάδες 5)

Γ3.β. «**Ἄπερ καὶ τὸν [...] ἐπιδεικνύμενον μάλιστ' ἂν βλάψειε καὶ φαυλότερον φαίνεσθαι ποιήσειεν**»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρώτης πρότασης (μονάδα 1) και να κάνετε συντακτική αναγνώριση των υπογραμμισμένων όρων (μονάδες 4).

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ